

Bryssel den 18.7.2017
COM(2017) 376 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

**Ökad innovation i EU:s regioner:
strategier för motståndskraftig, inkluderande och hållbar tillväxt**

{SWD(2017) 264 final}

1. EN MODERN EKONOMI OCH EN RÄTTVIS ÖVERGÅNG FÖR EU:S REGIONER

Europa står inför stora omvälvningar: globalisering, automatisering, minskade koldioxidutsläpp samt ny och digital teknik. Samtliga inverkar på sysselsättning, industrisektorer, affärsmodeller, ekonomin och samhället som helhet. Invånarna måste få hjälp att anpassa sig till dessa omvälvningar och EU:s ekonomi måste bli mer motståndskraftig. I diskussionsunderlaget om att bemöta globaliseringen¹ betonar kommissionen de möjligheter och utmaningar som invånarna och regionerna i EU står inför. Det innebär att vi måste föregripa och hantera moderniseringen av befintliga ekonomiska och samhällsliga strukturer, i medvetande om att lokala frågor nu mer än någonsin har blivit globala och globala frågor lokala. Därför behöver Europa en långsiktig strategi, med insatser på alla nivåer, som leder till en grundläggande förändring inom teknik, ekonomi och finans.

EU har en viktig roll för att få alla regioner och medlemsstater att utveckla sin potential när det gäller innovation, konkurrenskraft samt hållbar sysselsättning och tillväxt. Det är kärnan i de olika initiativ som redan gjorts när det gäller reglering² och genom investeringsplanen för att skapa stabila projekt i anslutning till EU:s viktigaste prioriteringar. På senare år har kommissionen dessutom uppmanat nationella och regionala myndigheter att utveckla strategier för smart specialisering inom forskning och innovation³. Syftet var att få alla EU:s regioner att identifiera sina specifika konkurrensfördelar, som en grund för att prioritera forsknings- och innovationsinvesteringar inom sammanhållningspolitiken 2014–2020. Därefter har Europaparlamentet, rådet och Regionkommittén framhållit behovet av att bygga vidare på denna strategi för att öka samtliga regioners innovationspotential⁴.

Med tanke på behovet av att arbeta tillsammans på alla nivåer, såväl lokalt som på EU-nivå, att bemöta dessa utmaningar och hjälpa Europa att blomstra i den moderna världen⁵, går detta meddelande och det åtföljande arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar ett steg längre i den smarta specialiseringen och behandlar följande viktiga utmaningar:

- Öka EU-regionernas potential när det gäller innovation och konkurrenskraft, som grund för en modell för hållbar tillväxt.
- Öka samarbetet mellan regionerna, vilket är en viktig komponent i globaliserade ekonomier.

---

¹ Europeiska kommissionens diskussionsunderlag – Hur vi bemöter globaliseringen, (COM(2017) 240 final.

² Junckerkommissionens tio prioriteringar.

³ KOM(2010) 553 slutlig.

⁴ Rådets slutsatser av den 10 juni 2016 om en mer forsknings- och innovationsvänlig, smart och enkel sammanhållningspolitik och om de europeiska struktur- och investeringsfonderna mer generellt, Europaparlamentets resolution av den 14 januari 2014 om smart specialisering: Expertnätverk för en sund sammanhållningspolitik (2013/2094(INI)), Europaparlamentets resolution av den 13 september 2016 om sammanhållningspolitiken och forsknings- och innovationsstrategier för smart specialisering (RIS3) (2015/2278(INI)), Regionkommitténs yttrande av den 22 mars 2017 om strategier för smart specialisering (RIS3): inverkan på regionerna och det mellanregionala samarbetet.

⁵ Från förordet till publikationen *Industry in Europe* (februari 2017), författat av Europeiska kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker.

- Fokusera ännu mer på mindre utvecklade regioner och regioner vars industri befinner sig i omvandling.
- Förbättra och bygga på samarbetet mellan EU:s politikområden och program till stöd för innovation.

I samband med detta läggs en rad fokuserade pilotinsatser fram som kommer att göra det enklare att skaffa erfarenheter och ett vidare synsätt på den ekonomiska utvecklingen och tillväxten i EU:s regioner. Det slutliga målet är att möjliggöra för samtliga EU:s regioner att bygga vidare på smart specialisering för att fullt ut frigöra sin potential när det gäller teknisk utveckling, digitalisering, minskade koldioxidutsläpp och modernisering av industrin.

2. SMART SPECIALISERING: REGIONALA GRUPPERINGAR FÖR INNOVATION, TILLVÄXT OCH SYSSELSÄTTNING

Initiativet för smart specialisering införlivades i den reformerade sammanhållningspolitiken för 2014–2020 som var tänkt att maximera de positiva effekterna på tillväxt och sysselsättning.

Strategier för smart specialisering handlar om att hjälpa regionerna att omvandla sina behov, styrkor och konkurrensfördelar till säljbara varor och tjänster. De ska prioritera investeringar i allmän forskning och innovation genom en nedifrån och upp-strategi för regionernas ekonomiska omvandling genom att bygga på regionala konkurrensfördelar och underlätta marknadsmöjligheter i nya mellanregionala och europeiska värdekedjor. De hjälper regionerna att föregripa, planera och följa sin ekonomiska modernisering.

Medlemsstaterna och regionerna har tagit fram över 120 strategier för smart specialisering genom partnerskap, flernivåstyre och nedifrån och upp-strategier där man fastställt prioriteringar för forsknings- och innovationsinvesteringar för perioden 2014–2020.

Under hela den perioden kommer dessa prioriteringar att finansieras med mer än 40 miljarder euro (och mer än 65 miljarder euro om man räknar med den nationella medfinansieringen) som anslagits till regioner genom Europeiska regionala utvecklingsfonden. Totalt sett väntas stödet till forskning, innovation och företagande hjälpa 15 000 företag att introducera nya produkter på marknaden, stödja 140 000 nya företag och skapa 350 000 nya arbetstillfällen före programperiodens slut⁶. Dessutom har 1,8 miljarder euro programmerats inom ramen för Europeiska socialfonden för att stärka humankapitalet inom forskning, teknisk utveckling och innovation. Vid utformningen av strategierna identifierades och kartlades nationella, regionala och lokala prioriteringar⁷.

Exempel på prioriteringar i strategierna för smart specialisering⁸:

- **I Emilia-Romagna i Italien** har det regionala partnerskapet identifierat hälsa och välbefinnande som en prioritet och för nu samman olika viktiga möjliggörande tekniker med biomedicin för att utveckla skräddarsydda transplantationer och implantat.

⁶ Dessa planer ingår i de nationella och regionala operativa programmen för 2014–2020: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes>.

⁷ EYE@RIS3-databasen: <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/eye-ris3>

⁸ *Implementing Smart Specialisation Strategies – A Handbook*, Europeiska kommissionen, <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3-implementation-handbook>

- **I Extremadura i Spanien** tar jordbrukare och forskare itu med den bristande kapaciteten att tillgodose marknadsefterfrågan under högsäsong genom att tillsammans delta i ett europeiskt nätverk som utvecklar högteknologiskt jordbruk.
- **I finska Lappland** har smart specialisering bidragit till att utveckla regionens ledande ställning när det gäller att utnyttja och marknadsföra områdets naturresurser, samtidigt som utvecklingen är hållbar och man skapar arbetstillfällen.

För att säkerställa att regionalpolitiska investeringar är effektiva måste det finnas strategier för smart specialisering (förhandsvillkor) innan det kan lämnas något ekonomiskt stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden till forskning och innovation under perioden 2014–2020.

Dessutom har kommissionen, för att stödja processen, inrättat en plattform för smart specialisering⁹ som sedan 2011 ger råd till medlemsstater och regionala myndigheter om hur de ska utforma och genomföra sina strategier för smart specialisering. Den underlättar gemensamt lärande, datainsamling, analys och nätverkande för omkring 170 regioner och 18 nationella regeringar i EU.

Dessa strategier omfattar ofta traditionella sektorer, såsom jordbrukets livsmedelsindustri, skogsbruk, turism och textil, som utvecklas genom stegvis innovation. De omfattar emellertid även sektorer med koppling till viktig möjliggörande teknik, innovation inom tjänstesektorn och resurseffektiva lösningar inom energi, transport, miljö, den cirkulära ekonomin, nanoteknik och hälso- och sjukvård. Inom dessa sektorer finns en potential för helt nya marknader och industrier. Strategierna bygger på en samarbetspräglad process som främjar efterfrågedriven innovation och gemensamma lösningar.

Strategierna bidrar väsentligt till att omvandla övergripande policy och instrument på EU-nivå och nationell nivå till regionala och lokala åtgärder, att skapa kopplingar inom bredare innovationsekosystem samt att uppmuntra social innovation. De bidrar till att göra EU:s ekonomi mer konkurrenskraftig och motståndskraftig mot globalisering, och till att säkerställa att ekonomin genererar de resurser som behövs för att garantera en rättvisare fördelning av vinsterna.

3. VIKTIGA UTMANINGAR OCH NÄSTA STEG: STIMULERA INNOVATIONSDRIVEN TILLVÄXT

Även om de utvärderingar som föreskrivs i förordningarna om sammanhållningspolitiken kommer att göra det lättare att identifiera den nuvarande metodens styrkor och svagheter, är det uppenbart att strategierna för smart specialisering redan på ett betydande sätt har bidragit till en omorientering av EU:s sammanhållningspolitik, och att konkurrenskraften är beroende av EU:s förmåga att främja nya tillväxtmodeller på regional nivå genom att inrikta sig på investeringar i innovativa sektorer med betydande tillväxtpotential och högt mervärde.

Därför har man identifierat fyra utmaningar som måste hanteras:

- Ytterligare reformera regionala forsknings- och innovationssystem.
- Öka samarbetet vid innovationsinvesteringar över gränserna.
- Öka forskning och innovation i mindre utvecklade regioner och regioner vars industri befinner sig i omvandling.

⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>

- Utnyttja synergier och komplementaritet mellan EU:s politik och instrument.

3.1. Ytterligare reformer av regionala forsknings- och innovationssystem

Som framgått i samband med den europeiska planeringsterminen¹⁰ har reformen av forsknings- och innovationssystem en tydlig regional dimension som bör omfatta tre övergripande komponenter: forskning och innovation, industriell omvandling samt finans och investeringar¹¹.

Smart specialisering är ett villkor för sammanhållningspolitiska investeringar och har lett till reformer i omkring hälften av medlemsstaterna¹² samt bidragit till att man kunnat ta itu med många utmaningar inom forskning och innovation. Ibland försvåras dock större reformer i de fall där de olika aktörernas (från forskning, industri, högre utbildning, statliga myndigheter och civilsamhället) deltagande är ojämnt fördelat. Fokus har därför lagts på att minska isoleringen mellan olika administrativa organ och på att förbättra flernivåstyret.

Reforminsatserna måste intensifieras för att skapa ett gynnsamt företagsklimat och en effektiv och öppen offentlig förvaltning för att främja innovation, öka dynamiken inom produkt- och tjänstemarknaderna och förbättra villkoren för att skapa nya företag och få dem att växa¹³. Samtidigt bör dessa insatser också stimulera investeringar i kompetens och humankapital¹⁴ i enlighet med strategin för branschsamverkan kring kompetens¹⁵ och den nya EU-agendan för högre utbildning¹⁶, bidra till effektivare användning av kluster och stödja politiken till förmån för små och medelstora företag. Koalitionen för digital kompetens och digitala arbetstillfällen¹⁷ kan spela en viktig roll i denna process genom att hjälpa arbetsmarknaden att hantera den digitala omvandlingen i EU. Detta kommer att kompletteras med dialogen om klusterpolitikens kvalitet¹⁸.

- Kommissionen kommer att intensifiera sina ansträngningar för att, på begäran och i nära samarbete med de berörda medlemsstaterna och regionerna, ge nationella och regionala myndigheter tillgång till EU-stöd i syfte att underlätta utformning, genomförande och utvärdering av politiska reformer på forsknings- och innovationsområdet.
- **Plattformen för smart specialisering** fortsätter att tillhandahålla stöd för att genomföra nationella och regionala strategier för smart specialisering. Dessutom kommer **enheten för politiskt stöd inom ramen för Horisont 2020** på begäran att hjälpa medlemsstaterna att ta itu med hindren i de nationella forsknings- och innovationssystemen, även hindren för ett effektivt genomförande av strategierna för smart specialisering.

¹⁰ Den europeiska planeringsterminen är en cykel för samordning av den ekonomiska politiken och finanspolitiken inom EU. Den utgör en del av EU:s ram för ekonomisk styrning.

¹¹ *European Semester Thematic fiche, Research and Innovation,*

<https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/european-semester-thematic-fiche-research-and-innovation>

¹² Studie, *ESI-fondernas stöd till genomförandet av de landsspecifika rekommendationerna och strukturreformerna i medlemsstaterna*, 2017, Europeiska kommissionen.

¹³ COM(2016) 733 final.

¹⁴ COM(2017) 90 final.

¹⁵ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7969>

¹⁶ COM(2017) 247 final.

¹⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-skills-jobs-coalition>

¹⁸ Denna dialog kommer att äga rum vid de kommande diskussionerna om EU:s klusterpolitik.

- **Stödtjänsten för strukturreformer**, som agerar på begäran av medlemsstaterna, bistår med stöd till utformning och genomförande av reformer som kan förbättra företagsklimatet och arbetsmarknaden och ser till att människor har rätt kompetens och utbildning för dagens och morgondagens arbetsmarknad¹⁹.

För att öka strukturreformernas förmåga att främja innovation uppmanas medlemsstaterna att stärka dialogen med alla berörda aktörer inom ramen för den europeiska planeringsterminen, inklusive regionala och lokala myndigheter. Medlemsstaterna bör också stödja genomförandet av de prioriteringar som anges i strategierna för smart specialisering genom att öka kvaliteten och öppenheten i systemet för forskning och högre utbildning, säkerställa konkurrensbaserad finansiering av forskning, stärka kunskapsöverföring, koppla samman yrkesutbildningar med innovationssystem och bidra till kompetensinventeringar och kompetensmatchning i enlighet med den nya kompetensagendan²⁰.

3.2. Öka samarbetet vid innovationsinvesteringar över regionsgränserna

Strategierna för smart specialisering har använts för att föra en effektivare innovationspolitik och leda in samarbetet mellan regionerna i nya värdekedjor över gränserna. Genom att skapa förbindelser mellan aktörerna inom forskning och innovation och näringslivsaktörer kan man utnyttja komplementariteter vid produktutveckling och processutformning. Det bidrar till att bygga upp och omarbeta EU-omfattande värdekedjor genom att uppmuntra synergieffekterna av privata och offentliga investeringar. De berörda parterna bör tillsammans i högre grad skapa stabila projekt som motsvarar de angivna strategiska prioriteringarna.

Därför måste man vidareutveckla den interregionala och gränsöverskridande dimensionen genom att skapa interregionala investeringsmöjligheter som underlättar ökad regional och lokal innovation, som redan kommit igång i anslutning till meddelandet om ren energi för alla i EU²¹.

Stärkt strategiskt samarbete mellan regionerna och varaktiga kopplingar mellan regionala ekosystem på de områden som prioriteras inom smart specialisering kan öka konkurrenskraften och motståndskraften, något som har bevisats genom Vanguard-initiativet.

Vanguard-initiativet för ny tillväxt genom smart specialisering styrs av regionernas politiska åtagande att använda sina strategier för smart specialisering för att främja ny tillväxt genom företagsinnovation på gräsrotsnivå och industriell förnyelse inom europeiska prioriterade områden. Trettio regioner deltar för närvarande i initiativet.

Vanguard-initiativet ska vara ett gott exempel på hur man kan utveckla samarbete mellan regionerna och flernivåstyrelser för att hjälpa regionala kluster och ekosystem att fokusera på prioriterade områden för industrier i omvandling och framväxande industrier. Vanguard-regionerna ska utnyttja de komplementariteter som anges i strategierna för smart specialisering för att utveckla kluster i världsklass och klusternetverk, särskilt genom pilotprojekt och storskaliga demonstratorer.

Detta fick kommissionen att, med stöd av sin plattform för smart specialisering, inrätta **tematiska plattformar** om industriell modernisering, energi och jordbrukslivsmedel för

¹⁹ Stödprogrammet för strukturreformer 2017–2020, förordning (EU) 2017/825.

²⁰ COM(2016) 381 final.

²¹ COM(2016) 860 final.

att hjälpa regionerna att samarbeta om sina prioriteringar avseende smart specialisering, genom deltagande av beslutsfattare, forskare, företag, kluster och det civila samhället²². Plattformarna ger beslutsfattare på europeisk, nationell och regional nivå en unik möjlighet att tillsammans ta itu med dessa prioriteringar på regional nivå, där förändringar känns av mest.

De tematiska plattformarna för smart specialisering omfattar i dagsläget 100 regioner som samarbetar i 17 partnerskap över regionsgränserna om gemensamma ämnen för att främja innovation och sammankoppling av värdekedjor och för att utveckla gemensamma investeringar, med stöd av kommissionens avdelningar:

- **Plattformen för industriell modernisering** omfattar partnerskap om avancerad tillverkning, hållbar tillverkning, bioekonomi, 3D-utskrifter, medicinsk teknik, innovativa textilier, industri 4.0, idrott och nya nanotekniska produkter.
- **Energiplattformen** omfattar partnerskap om bioenergi, marin förnybar energi, smarta nät, solenergi och hållbara byggnader.
- **Plattformen för jordbrukslivsmedel** omfattar partnerskap om högteknologiskt jordbruk, spårbarhet, bioekonomi, jordbrukslivsmedel och smarta elektroniska system.

Ytterligare insatser behövs för att integrera andra stora EU-initiativ med dessa plattformar och deras regionala partnerskap, för att underlätta kommersialisering och expanderings av interregionala innovationsprojekt och för att ge incitament till gemensamma företagsinvesteringar. De tematiska plattformarna för smart specialisering bör också användas för att fördjupa samarbetet mellan mindre utvecklade regioner, regioner vars industri befinner sig i omvandling och mer avancerade regioner för att underlätta deras industriella och tekniska omvandling.

- Kommissionen kommer i nära partnerskap med de berörda medlemsstaterna att lansera en **pilotåtgärd** före utgången av 2017 för nära samarbete med fem till tio tematiska partnerskap som företräder beslutsfattare, forskare, företag och andra innovationsaktörer. Europeiska regionala utvecklingsfonden kommer att lämna stöd till utvecklingen av pilotåtgärden.
- Syftet är att testa metoder för att kommersialisera och **expandera interregionala innovationsprojekt** som har potential att stimulera utveckling av europeiska värdekedjor. Dessa partnerskap skulle kunna omfatta avancerad tillverkning och industri 4.0, bioekonomi, stordata, energi, övergången till en koldioxidsnål ekonomi, ren och uppkopplad rörlighet, hälso- och sjukvård, it-säkerhet, vatten och innovation i traditionella sektorer. Detta arbete kommer att bygga på det nära arbetsförhållandet mellan kommissionens avdelningar och de partnerskap som utvecklats inom ramen för de tematiska plattformarna för smart specialisering, och på relevanta EU-initiativ inom innovation²³.

Medlemsstaterna och regionerna bör, med stöd från kommissionen, stödja sig på kluster och Europeiska institutet för innovation och teknik och dess kunskaps- och innovationsgrupper, i syfte att utveckla investeringskanaler för projekt som är berättigade till stöd från finansiella instrument, särskilt Europeiska fonden för strategiska

²² Detaljer om de regionala partnerskap som inletts finns i det åtföljande arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar.

²³ Till exempel de offentlig-privata partnerskapen inom ramen för Horisont 2020 om bioekonomi, avancerad tillverkning och ny energiteknik.

investeringar, och bidra till att attrahera privata investeringar genom stöd till innovativa projekt som kan behöva risktäckning.

Små projekt kan buntas ihop i investeringsplattformar, som samlar olika EU-fonder på effektivaste sätt och i förekommande fall involverar den privata sektorn.

3.3. Stimulera forskning och innovation i mindre utvecklade regioner och regioner vars industri befinner sig i omvandling

Mindre utvecklade regioner stöter fortfarande på hinder kopplade till forsknings- och innovationsinfrastrukturers fragmentering och hållbarhet och har ofta svårt att skapa institutioner och lagstiftning som främjar innovation²⁴. Smart specialisering är relevant för alla regioner men mindre utvecklade regioner behöver extra hjälp när det gäller humankapital, kompetensutveckling och en mer inkluderande innovationsprocess. Innovationsaktörer i mindre utvecklade regioner har ofta bristfällig kontakt med det större forsknings- och innovationssamhället och globala värdekedjor.

Regioner vars industri befinner sig i omvandling står inför särskilda utmaningar, i synnerhet när förändringarna åtföljs av en brist på lämplig kompetens, höga enhetsarbetskostnader och avindustrialisering. Dessa regioner kan ha svårt att attrahera tillräckliga utomregionala investeringar för att uppmuntra till innovation genom utveckling av nya leveranskedjor, och tillräckliga kommersiella forskningsstrukturer och företag som kan lägga grunden till en bred modernisering av industrin. De kan också ha svårt att utnyttja de finansieringsmöjligheter som erbjuds genom EU:s program för forskning och innovation och program för industrins konkurrenskraft²⁵, eftersom de inte får lika mycket stöd som mindre utvecklade regioner får genom sammanhållningspolitiken.

Därför behövs det kontinuerligt stöd till ömsesidigt lärande. Kommissionen har tillhandahållit stöd i form av tillgång till oberoende experter, såsom Taiex Peer 2 Peer²⁶ och plattformen för smart specialisering²⁷. På så sätt har regionerna kunnat anta bästa praxis, jämföra sina strukturer med standarder i världsklass, kartlägga mångfald inom forskning och innovation och komplementaritet i EU:s regioner samt ta itu med sina brister.

Investeringar i humankapital och kompetensutveckling, till exempel inom IKT-sektorn, stöd till nyföretagande, e-rättvisa och e-förvaltning, lämnas via Europeiska socialfonden i enlighet med den nya kompetensagendan. Europeiska socialfonden stöder också mindre utvecklade regioners modernisering av förvaltningarna med avseende på reformer, bättre lagstiftning och god samhällsstyrning.

Behovet av att sprida expertis och öka deltagandet har också stötts genom Horisont 2020:s åtgärder för samarbete, partnersamverkan, ERA-professorer²⁸ och COST-åtgärder samt genom projektet *Stairway to Excellence*²⁹. Genom projektet för

---

²⁴ SWD(2017) 132 final.

²⁵ Horisont 2020 och Cosme, EU-program som riktar sig till små och medelstora företag.

²⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/policy/how/improving-investment/taiex-regio-peer-2-peer/

²⁷ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>

²⁸ Omkring 1 % av Horisont 2020-budgeten är öronmärkt för sådant stöd till länder med mindre omfattande forskningsverksamhet, <https://ec.europa.eu/research/regions/index.cfm?pg=widening> COST stöder forskarnätverk med tonvikten på forskare från mindre forskningsintensiva länder.

²⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/stairway-to-excellence>

eftersatta regioner³⁰ ges också riktat, sammanhållningspolitiskt stöd till mindre utvecklade regioner, så att de kan skapa smart specialisering genom kapacitetsbyggande, administrativa reformer och stärkt övervakning och utvärdering.

Genom projektet för eftersatta regioner har experter från Europeiska kommissionen och Världsbanken, tillsammans med polska nationella och lokala myndigheter, under det senaste året arbetat med att ta fram lösningar för att öka den ekonomiska utvecklingen i låginkomstregionerna Podkarpackie och Świętokrzyskie i östra Polen. Insatserna omfattar överföring av kunskap från den akademiska världen till lokala företag, till exempel i flygindustrin i Podkarpackie, förbättring av det regionala företagsklimatet och förbättring av den lokala arbetskraftens kompetens.

Europeiska institutet för innovation och teknik bidrar också, genom sitt regionala innovationssystem, till att bredda deltagandet³¹. Dessutom kommer utvecklingen av ett europeiskt nätverk med digitala innovationsnav³² och annan forsknings- och innovationsinfrastruktur att hjälpa små och medelstora företag att hantera den digitala omvandlingen.

Riktade politiska åtgärder kan bidra till att tillgodose dessa regioners särskilda behov och till att deras strategier för smart specialisering kan genomföras med framgång, med särskild inriktning på ömsesidigt lärande och utbyte av bästa praxis vad gäller genomförandet av innovationspolitik, förvaltning och övervakning.

Före utgången av 2017 kommer kommissionen i nära partnerskap med de berörda medlemsstaterna att lansera en **pilotåtgärd** för ett begränsat antal testregioner som uttryckt intresse för att med utgångspunkt i sina respektive strategier för smart specialisering arbeta för att främja innovation med bred bas för att hantera utmaningarna med den **industriella omvandlingen**. Åtgärden ska underlätta en kombinerad användning av befintliga EU-instrument och EU-program som förvaltas av kommissionen med de resurser som sammanhållningspolitiken erbjuder, i syfte att påskynda spridningen av innovation, undanröja investeringshinder, underlätta omskolning och förbereda sig för industriella och samhällsliga förändringar. Europeiska regionala utvecklingsfonden kommer att lämna stöd till utvecklingen av pilotåtgärden och riktat stöd kommer att erbjudas av Europeiska observatoriet för kluster och industriell förändring.

Medlemsstaterna bör med stöd av kommissionen bättre uppfylla mindre utvecklade regioners behov, med ökad tonvikt på öppen innovation med bred bas, en ny samarbetsbaserad förvaltning, nya partnerskap mellan regionerna, utveckling av kapacitet att utnyttja ny teknik, kopplingar mellan den lokala ekonomin och forskning i världsklass och ökat deltagande i globala innovationsnätverk.

³⁰ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/ris3-in-lagging-regions>

³¹ <https://eit.europa.eu/activities/outreach/eit-regional-innovation-scheme-ris> Inom ramen för HESS-projektet (*Higher Education for Smart Specialisation*) erbjuds dessutom rådgivning till regioner om hur de kan få högre utbildningsanstalter att bli mer engagerade, <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/hess>

³² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-innovation-hubs>

3.4. Utnyttja synergier och komplementaritet mellan EU:s politik och dess instrument

Det finns ett stort antal regionala, nationella och EU-övergripande politiska program och instrument för att stödja innovation, tillväxt och sysselsättning eller främja samarbete mellan regionerna³³. Det behövs en bättre koppling mellan dessa program och instrument på de olika förvaltningsnivåerna för att öka deras bidrag till viktiga europeiska prioriteringar. Därför måste man fullt ut utnyttja synergieffekterna och utveckla komplementariteten mellan EU:s fonder för forskning och innovation, sammanhållningspolitiken och åtgärder för industrins konkurrenskraft, för att få till stånd de nödvändiga investeringarna. Smart specialisering ger en strategisk ram för att utveckla denna komplementaritet³⁴.

För att åstadkomma detta har kommissionen redan presenterat en rad åtgärder i samband med förslagen till den fleråriga budgetramen för 2014–2020³⁵.

Europeiska fonden för strategiska investeringar, Horisont 2020 och sammanhållningspolitiken medger att man kombinerar medel i ett enda projekt. Förordningarna om Horisont 2020 och sammanhållningspolitiken har anpassat reglerna för förenklade kostnadsalternativ till varandra och utökat möjligheten att använda en större del av medlen från sammanhållningspolitiken utanför programområden. Kommissionen har också offentliggjort riktlinjer för hur man kombinerar Europeiska fonden för strategiska investeringar med sammanhållningspolitikens fonder.

Kommissionen har lanserat en rad initiativ (t.ex. *Stairway to Excellence* och *Seal of Excellence*) och tagit fram vägledningar för att främja och underlätta synergieffekter³⁶ mellan olika politiska instrument. Den har föreslagit ytterligare förenklningar för att göra det lättare att kombinera finansiering från Horisont 2020 och sammanhållningspolitiken³⁷.

Pilotprojektet *Stairway to Excellence* hjälper till att överbrygga innovationsglappet mellan EU:s regioner genom att stödja genomförandet av strategier för smart specialisering och utnyttja komplementaritet mellan sammanhållningspolitiken, Horisont 2020 och andra av EU:s finansieringsprogram. **Initiativet *Seal of Excellence*** hjälper små och medelstora företag att hitta alternativ finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden och andra källor, för sådana innovationsprojekt som bedömts som utmärkta vid utvärderingen inom ramen för Horisont 2020 men inte kan finansieras på grund av att resurserna är begränsade.

³³ De instrument som främjar samarbete över regionala och nationella gränser är bl.a. initiativen för gemensam teknik och gemensam programplanering och kontraktbaserade offentlig-privata partnerskap inom ramen för Horisont 2020, Europeiska institutet för innovation och teknik, kunskaps- och innovationsgrupper, kunskapsallianser och branschspecifika kunskapsallianser inom Erasmus+, europeiska strategiska klusterpartnerskap, *Enterprise Europe Network*, de europeiska innovationspartnerskapen, *Start Up Regions Network* och Interreg.

³⁴ Genom ”uppströmsåtgärder” för att förbereda intressenter på att delta i Horisont 2020 och ”nedströmsåtgärder” för att utnyttja och sprida forsknings- och innovationsresultat som utvecklats inom Horisont 2020 och tidigare program, bilaga I till förordningen om gemensamma bestämmelser (förordning (EU) nr 1303/2013).

³⁵ KOM(2011) 500 final.

³⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf

³⁷ COM(2016) 605 final.

Kommissionens representanter för investeringar kan lämna stöd på plats i medlemsstaterna³⁸ till offentliga myndigheter och projektansvariga för att skapa stabila projekt som maximerar effekten av EU-medlen och utnyttja den sakkunskap som finns inom Europeiska centrumet för investeringsrådgivning³⁹.

Det förefaller som om samordningen av sammanhållningspolitiska program⁴⁰ har förbättrats avsevärt i fråga om strategisk förvaltning av forsknings- och innovationsinvesteringar. På projektnivå finns det emellertid fortfarande ett stort behov av att förtydliga roller, ansvar och samordning, särskilt när det gäller reglerna om stödberättigande, offentlig upphandling och statligt stöd samt gränsöverskridande projekt⁴¹.

- Kommissionen kommer att vidmakthålla en nära dialog med nationella och regionala myndigheter för att **underlätta kombinerad användning** av olika EU-instrument i syfte att maximera investeringarna i projekt inriktade på forskning och innovation, konkurrenskraft och produktivitet. Med hjälp av representanter för investeringar på plats och genom Europeiska centrumet för investeringsrådgivning kommer kommissionen att erbjuda bistånd för att maximera mobiliseringen av kapital från den privata sektorn.
- Kommissionen kommer att ha ett nära samarbete med nationella och regionala myndigheter även för att **underlätta och förtydliga den kombinerade användningen av olika fonder** när det gäller regler för statligt stöd, offentlig upphandling och samarbete mellan regionerna.
- Kommissionen kommer att undersöka möjligheterna att lämna bistånd på plats genom särskilda representanter för investeringar. Dessa representanter skulle utgöra den första kontaktpunkten för lokala intressenter för att **maximera effekten av olika EU-fonder**. De skulle agera på begäran och styra specifika önskemål till rätt instans inom Europeiska centrumet för investeringsrådgivning för att ytterligare främja en kombination av olika fonder.
- Kommissionen kommer att erbjuda intressenter **omfattande kartläggning av aktörer och moderna anläggningar som erbjuder stöd inom regionala ekosystem**, för att främja tvärregionala partnerskap och tillgång till kompetens.
- Kommissionen kommer att fortsätta att arbeta med Europaparlamentet och rådet inom ramen för de pågående diskussionerna om omnibusförordningen⁴² för att ytterligare **underlätta gränsöverskridande investeringar**, t.ex. genomförande av insatser utanför programområdet.

Medlemsstaterna bör ha ett nära samarbete med intressenter för att fullt ut utnyttja befintliga förenklingsmöjligheter. De myndigheter som förvaltar de europeiska struktur- och investeringsfonderna i medlemsstaterna bör anordna särskilda förenklade

³⁸ COM(2016) 581 final.

³⁹ <http://www.eib.org/eiah/index.htm>

⁴⁰ *The use of new provisions during the programming phase of the European Structural and Investment funds*,
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/how/studies_integration/new_provision_prog_esif_report_en.pdf

⁴¹ *High Level Expert Group on Monitoring Simplification for Beneficiaries of ESI Funds*,
https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/hlg_16_0008_00_conclusions_and_recomendations_on_goldplating_final.pdf

⁴² COM(2016) 605 final.

inbjudningar att lämna förslag till projekt som fått spetskompetensstämpeln *Seal of Excellence*, med utgångspunkt i god praxis från Tjeckien, Italien, Polen och Spanien.

4. SLUTSATSER

Såväl EU som dess medlemsstater och regioner står inför utmaningar i samband med globaliseringen. Denna nya värld för med sig möjligheter som EU måste utnyttja, samtidigt som det står fast vid sitt åtagande om en rättvis fördelning av de fördelar globaliseringen för med sig. Man måste utnyttja hela innovationspotentialen för att modernisera ekonomin, i syfte att stödja EU:s sociala modell och livskvaliteten för EU:s invånare. EU måste stärka, skydda och försvara sina invånare, sina regioner och sin industri för att skapa det välstånd och den sysselsättning som folk förväntar sig. För att uppnå detta måste EU:s politik och instrument tillsammans och i samordning arbeta på alla nivåer för att skapa en motståndskraftig, inkluderande och hållbar tillväxt på territoriell nivå.

I det sammanhanget har strategierna för smart specialisering redan ökat kvaliteten på sammanhållningspolitikens investeringar i innovation och har således blivit en integrerad del av EU:s innovationsstrategi. De har också förändrat det sätt på vilket europeiska regioner utformar och genomför sin innovationspolitik och hur de involverar företagen.

Erfarenheterna hittills av de nuvarande sammanhållningspolitiska programmen kommer, tillsammans med de insatser och pilotprojekt som nämns i detta meddelande, att ge ett värdefullt bidrag till nästa fleråriga budgetram. I detta syfte kommer kommissionen att övervaka genomförandet av dessa insatser. Smart specialisering innebär ett nytt sätt att arbeta tillsammans som säkerställer starkare lokalt och regionalt deltagande i beslutsfattandet, och dess potential kan ökas till gagn för EU:s regioner och EU som helhet. Denna metod får spridas och användas i ett vidare sammanhang som ett fungerande verktyg för att genomföra den kommande EU-budgeten⁴³ på bästa tänkbara sätt.

---

⁴³ Europeiska kommissionens [diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser](#), COM(2017) 358 final.